

Svensk säkerhetspolitik i ett vägskäl?

Hur ska svensk säkerhetspolitik och alliansfrihet förstås i dagens Europa?

Abstract

The development during the Crimea crisis as well as Russia's escalating numbers and extent of exercises has put Swedish security policy on the agenda after being almost invisible for over a decade. This work aims to investigate on which fundament Swedish security policy rests and why Sweden choose to stand outside an alliance. The answers then also answers the main question; how to understand Sweden's security policy in today's Europe. To do this, I examine alliances in general, and NATO in specific from a scientific point of view whereas I look upon the subjects from realistic and liberalistic perspective. Then I examine what NATO is, where it's going and how Sweden's relationship with NATO looks like. In the analysis I use this knowledge on a number of variables that is essential for examine any security policy. The variables are given a value as realistic or liberalistic and summed up to answer on what ground the security policy rests. This also gives the reason to why Sweden isn't a part of a military alliance and thereby how we can understand Sweden's choice and it's security policy.

Nyckelord: säkerhetspolitik, allianser, NATO, realism, liberalism

Antal ord: 11874

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund.....	1
1.2. Syfte och problemformulering.....	2
1.3. Avgränsningar	2
1.4. Tidigare forskning	4
2. Metod	5
2.1. Vetenskaplig utgångspunkt.....	5
2.2. Val av metod.....	5
2.3. Motiv för val av metod.....	6
2.4. Operationaliseringar	7
2.5. Analysschema.....	8
2.6. Kritisk granskning av metoden	8
2.7. Material.....	9
2.8. Disposition	9
3. Teori	10
3.1. Allianser.....	10
3.2. Försvarsallianser ur ett vetenskapligt perspektiv.	12
3.2.1. Realism	12
3.2.2. Liberalism.....	13
4. Sverige och NATO	15
4.1. NATO.....	15
4.1.1. Vad är NATO?.....	15
4.1.2. Var är NATO på väg?	16
4.2. Sveriges förhållande till NATO	17
4.2.1. 1949-1994.....	17
4.2.2. Pfp	18
4.2.3. Sverige och NATO idag.....	19
5. Analys	21
5.1. Variabler.....	21

5.1.1.	Militärt samarbete	21
5.1.2.	Politiskt samarbete	22
5.1.3.	Territoriellt försvar	23
5.1.4.	Solidaritetsprincipen	24
5.1.5.	Fredsbyggande	26
5.1.6.	Ekonomiska aspekter.....	27
6.	Slutsatser	29
7.	Källförteckning	31

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Sveriges relation med NATO har varit politiskt tabu under andra halvan av 1900-talet. Orsaken till denna beröringsskräck är dock ofta oklar och inget parti, förutom Folkpartiet, och på senare tid även Moderaterna, har haft frågan om medlemskap på sin agenda. Trots sin officiella ståndpunkt så har Sverige alltid betraktats som en mycket viktig partner. Sedan Berlinmurens fall och Sovjetunionens kollaps så har Sverige, även officiellt, fördjupat sitt samarbete med NATO. Det började med de militära interventionerna på Balkan under 1990-talet och fortsatte i Afghanistan. Under de senaste åren så har somliga NATO-länder börjat betrakta Sverige som det mest NATO-anpassade landet, NATO-medlemmar inkluderat. (Statens Offentliga Utredningar [SOU] 2002:108, s. 342).

Under samma period som samarbetet med NATO har fördjupats så har Sverige valt att reducera sin Försvarsmakt till en bråkdel av vad den var i början på 1990-talet. Sverige har samtidigt deklarerat att man inte kommer att stå passiv om ett grannland utsätts för ett angrepp, utan kommer att ge stöd, även militärt, till detta land. Än så länge är detta endast en unilateral deklARATION, vilket innebär att inget land har förpliktat sig att hjälpa Sverige i en motsvarande situation. I tillägg så har det ifrågasatts om deklARATIONEN är realistisk, sett till det svenska försvarets numerär och förmåga. NATOs generalsekreterare Anders Fogh Rasmussen gjorde det väldigt tydligt under Folk och Försvar-konferensen 2013, att Sverige inte kan räkna med något militärt stöd vid ett eventuellt angrepp eftersom Sverige inte är medlemmar i NATO. (Rasmussen, 2013)

Det är mot denna bakgrund som det är möjligt att notera ett ökat intresse för försvarsfrågor och ett möjligt NATO-medlemskap. Men inget politiskt parti har på allvar varit intresserat att undersöka effekterna av ett medlemskap eller om vi överhuvudtaget kan stå utanför i dagens Europa med ett utrikespolitiskt offensivt Ryssland. Inte minst Rysslands agerande i Georgien 2008 och avseende Krimhalvön 2014 kan ses som exempel på Rysslands alltmer offensiva utrikespolitik. Med ett alltmer oförutsägbart Ryssland som vänder de demokratiska värderingarna i Europa ryggen, så är det omöjligt att säga om Ryssland nöjer sig med Krim eller om motsvarande händelseförlopp kan utspela sig i Östersjön. Enbart att risken finns gör att Sveriges försvar måste ses över och optimeras utifrån de förutsättningar som finns idag.

Sett i ett historiskt perspektiv så är det inte uttryck för en effektiv försvarspolitik att rusta ner till nivåer som om man förväntade sig den eviga freden, eller att stå utanför ett

försvarssamarbete. Neutralitet och alliansfrihet är absolut inga garantier för att inte bli ockuperad. Detta visade sig under den första halvan av förra seklet då Sverige vid försvarsbeslutet 1925 mer än halverade sin försvarsmakt och valde att stå utanför alla försvarssamarbeten tillsammans med Norge, Finland och Danmark. Den gången slutade med att de neutrala länderna Norge, Finland och Danmark ockuperades och Sverige hade inte en fungerande försvarsmakt förrän långt efter andra världskrigets slut. Detta visar på vikten att behålla en relevant försvarsförmåga. Antingen med egna medel eller tillsammans med andra. Det är lika relevant då som nu och i dagsläget så står Sverige utan varken det ena eller andra.

1.2. Syfte och problemformulering

Syftet med denna avhandling är att, utifrån de realistiska och liberalistiska teorier som finns kring allianser, utreda på vilken statsvetenskaplig grund som svensk säkerhetspolitik står på och därigenom hur vi ska förstå denna. Svensk säkerhetspolitik utgörs här dels av kommunicerad politik från riksdag och regering, och dels av Försvarsmaktens verksamhet.

Ett delsyfte är att skapa ett underlag för en nykter debatt rörande NATO, utan att partideologi påverkar själva sakfrågan.

Problemformuleringen kan brytas ner till följande punkter:

- Är den statsvetenskapliga grunden för Sveriges säkerhetspolitik, och därmed valet av alliansfrihet, grundad på realism eller liberalism?
- Varför väljer Sverige att stå utanför en allians?

En diskussion kring resultatet av dessa frågeställningar avser därefter ge svaret på frågan

Hur ska Sveriges säkerhetspolitik och alliansfrihet förstås i dagens Europa?

1.3. Avgränsningar

Studien avgränsas till att, främst, röra sig inom det statsvetenskapliga området, inkluderandes Internationella Relationer och teorier om allianser. Detta är dock fortfarande en för omfattande ansats och ytterligare avgränsning måste göras för att arbetet inte ska bli för överskådligt.

Jag har valt att göra avgränsningen till ett antal ämnesområden som påverkar säkerhetspolitiken. Dessa är ur mitt perspektiv strategiska och de viktigaste för analysen.

Dessa ämnesområden utgör även de variabler som jag prövar teorierna avseende allianser emot. De variabler som är identifierade som relevanta för undersökningen är:

- Militärt samarbete
- Politiskt samarbete
- Territoriellt försvar
- Solidaritetsprincipen
- Ekonomiska aspekter

Syftet med valet av dessa avgränsningar är att åskådliggöra de, i min mening, avgörande frågorna i valet av säkerhetspolitisk doktrin i en globaliserad värld. Även om solidaritetsprincipen inte är avgörande för valet av doktrin utan istället en effekt av vald doktrin är denna princip ändå intressant att studera i sammanhanget då den både skapar förutsättningar och begränsningar för en alliansfri politik.

För att få en röd tråd i frågeställningen och möjlighet att återknyta till teorier och ämnesområden så har jag förflyttat mig längs abstraktionstrappan. Detta för att kunna gå tillbaka och kontrollera om jag följer min röda tråd. Frågeställningen i sig skulle förmodligen kunna tolkas på olika sätt och, beroende på hur man betraktar det, ha flera olika utgångspunkter (Teorell & Svensson 2007, s.41).

Den abstrakta nivån tar sin utgångspunkt i internationella relationer. Den "kläs på" med statsvetenskapliga teorier kring säkerhetspolitik baserat på realism och liberalism, för att mynna ut i en konkret fråga kring utrikes- och säkerhetspolitik.

Abstrakt:

Internationella relationer - På vilka sätt kan nationer samarbeta?

Vad konstituerar en allians?

På vilket sätt påverkar allianser de internationella relationerna?

På vilket sätt påverkar Sveriges förhållande till NATO utrikes- och säkerhetspolitiken?

Konkret: Hur ska Sveriges säkerhetspolitik och alliansfrihet förstås?

1.4. Tidigare forskning

Den centrala termen i studien är försvarsallians som uttrycker en sammanslutning av staters väpnade styrkor. Syftet med denna allians är att skapa en ökad säkerhet för staterna och en ökad förmåga att försvara sig vid en eventuell aggression.

De begrepp som jag knyter till termen är bland annat utrikespolitik i form av samarbetet med organisationen och dess medlemsländer. Även de uttalade och outtalade förväntningarna på samarbetet faller härunder, även om de outtalade mer riskerar att hänfålla åt spekulationer.

Vidare så omfattas även Sveriges försvarspolitik och försvarsförmåga och, ytterligare nedbrutet, Försvarsmaktens organisation, verksamhet och förmågor. Här inkluderas övningsverksamhet och insatser utomlands, t.ex. i Afghanistan.

Som utgångspunkt för teoridelen så har jag valt forskning och teorier om allianser i allmänhet och NATO i synnerhet. När det gäller allianser och strategiskt samarbete mellan länder och organisationer så har jag använt mig av "Regions and Powers" som bland annat är skriven av Ole Waever och Barry Buzan. Dessa två är väl etablerade namn i forskningen avseende Internationella Relationer. I boken menar författarna att hot mot nationer är mest akut i närområdet och att allianser därför är regionala. Hot som projiceras från större avstånd tenderar att tappa i magnitud och omfattning även i en globaliserad värld.

Avseende NATO så har jag dels använt mig av Mark Webber, James Sperling och Martin A. Smiths "NATO's Post-Cold War Trajectory" som på ett tydligt sätt analyserar NATO ur ett statsvetenskapligt perspektiv. Det finns en hel del skrivna källor om NATO men få av dem analyserar NATO ur ett vetenskapligt perspektiv. I "NATO's Post-Cold War Trajectory" är dessutom denna analys fördoimligt tydlig. De undersöker även om NATO är på uppåtgående eller nedåtgående efter det kalla kriget och även om slutsatserna inte är entydiga så tyder mycket på en uppåtgående trend.

Vidare har jag använt mig av Håkan Edström, Janne Haasland och Magnus Petersons "NATO: The Power of Partnership", som bland annat undersöker just Sveriges förhållande till NATO, men även NATO:s förhållande till Sverige. Detta förhållande beskrivs som väldigt starkt under hela NATO:s livstid och anses fortsätta att vara vitalt oavsett om Sverige väljer medlemskap eller partnerskap.

Dessa verk är de som jag anknyter mest till när det gäller tidigare forskning men jag har naturligtvis tagit fler källor i beaktande. Dessa redovisas i källförteckningsavsnittet.

2. Metod

I detta avsnitt så kommer jag att redovisa vilken metod jag har använt, varför jag har använt denna metod och hur jag angriper det insamlade underlaget. Jag kommer även att förklara hur jag avser disponera och analysera materialet för att komma till en slutsats.

2.1. Vetenskaplig utgångspunkt

Jag bedömer att ämnet och frågeställningen framförallt har ett utomvetenskapligt intresse då svaret och analysen skulle kunna ligga till grund för en djupare studie om Sveriges förhållande till NATO. Med hänsyn till den förändrade omvärldsbilden i östra Europa så har detta förhållande en ökad aktualitet. Det vore dock förment att hävda att denna studie skulle bryta några barriärer eller förändra synen på Sveriges förhållande till NATO. Det ska dock poängteras att studien, åtminstone delvis, också innehåller en inomvetenskaplig relevans då förhållandevis lite är skrivet om Sveriges förhållande till NATO. Härvid kan förhoppningsvis en del av arbetet bidra till grundforskningen kring utrikes- och säkerhetspolitik (Teorell & Svensson, 2007, s. 18).

2.2. Val av metod

Jag har valt att använda mig av kvalitativ textanalys som grund för en idéanalys. Idéanalysen syftar till att klargöra det politiska budskapets innehåll mot bakgrund av de teoretiska grunderna i Internationella Relationer och alliansteori. Min ambition är att beskriva och tolka innebörden i Sveriges valda säkerhetspolitik, i dagens Europa (Beckman, 2005, s. 14). Jag kommer att använda begreppsanalys som verktyg i idéanalysen, där jag klargör de termer och begrepp som används för att formulera de politiska budskapen (Ibid, s. 31).

Frågeställningen ska utläsas som en förklarande, där ett antal variabler ger effekter på säkerhetspolitiken. Effekterna kan både vara direkta och indirekta, interna och externa i termer av, framförallt försvarspolitik, utrikespolitik och internationella relationer. Även om frågeställningen är förklarande så har den också vissa beskrivande inslag. Båda dessa frågeformer är giltiga men också subjektiva i dess sätt att studera de kausala sambanden. I sammanhanget så kommer dock svaret på frågan i första hand vara förklarande med effektanalytisk inriktning. (Teorell & Svensson 2007, s. 27).

Tanken är att noggrant studera teorierna och det empiriska materialet och genom en teoriprovande ansats försöka besvara frågeställningarna. Detta görs genom att använda de

etablerade teorier som finns avseende allianser och NATO och applicera dessa på de identifierade variablerna. Jag kommer att studera Sveriges säkerhetspolitik och jämföra denna med de etablerade teorier som finns avseende bl.a. allianser. Syftet är att utfallet ska visa vilken teoretisk disciplin som ligger till grund för Sveriges säkerhetspolitik och alliansfrihet, och därigenom hur vi ska förstå denna.

För att åskådliggöra detta så kommer jag att använda mig av ett analyschema. Detta för att kunna kategorisera och klassificera samt polarisera variablerna. Den valda forskningsstrategin är vidare icke-experimentell och intensiv, baserad på ett litet urval av enstaka fall och uttalanden (Teorell & Svensson, 2007, s. 267).

Urvalet kommer att vara strategiskt då jag kommer att avgränsa och välja ut ett antal teorier kring allianser och ett antal utsagor. Detta görs för att studien ska bli hanterbar. Även om teorier kring militära samarbeten och internationella relationer t.ex. kan studeras ur både miljö- och feministiska perspektiv så väljer jag bort dessa i min studie. Inte för att de är mindre viktiga än mer etablerade teorier, men därför att de i den aktuella studien inte tillför lika mycket som t.ex. realism eller liberalism.

Som tidigare nämnts så betraktar jag säkerhetspolitiken dels som ett resultat av vad riksdag och regering kommunicerar och dels som Försvarens verksamhet. Vid studiet av svensk säkerhetspolitik så har jag vidare valt att betrakta Sveriges riksdag och regering som en analysenhet oavsett vilka partier som suttit i regeringsställning eller mandatfördelningen i riksdagen. Anledningen till detta är att förenkla materialet och detta är möjligt eftersom det ofta finns breda överenskommelser avseende säkerhetspolitik i riksdagen.

Jag har valt att använda två olika tidsperspektiv i arbetet. Dels studerar jag NATO från bildandet 1949 och utvecklingen fram tills idag. I samma tidperiod så studerar jag Sveriges förhållande till NATO. När det gäller analysdelen av arbetet så begränsar jag tidsperspektivet till de senaste 10 åren för att svaret på frågeställningen skall vara aktuellt.

2.3. Motiv för val av metod

Detta avsnitt avser tydliggöra mina grundläggande utgångspunkter för att läsaren ska få en bättre förståelse för hur jag har valt att angripa problemet. Mitt sätt att betrakta verkligheten respektive kunskap reflekteras igenom uppsatsen och jag väljer här att förtydliga detta.

Det som utgör min egen utgångspunkt är följande; Mitt intresse för utrikes och säkerhetspolitik bottnar i att jag är militär till yrket. Detta gör också att jag har den militäre

och statliga tjänstemannens perspektiv på studiet av, i synnerhet, försvarspolitiken. Detta kan både utgöra en fördel och en nackdel. Fördelen är att jag på ett initierat sätt kan uttala mig om det faktiska arbetet tillsammans med andra NATO-medlemmar och konsekvenserna av den säkerhetspolitiska inriktningen. Nackdelen är att jag riskerar att bli hemmablind och betrakta mycket av det studerade i ett underifrånperspektiv.

Att leverera en fullständig beskrivning av min bakgrund blir alltför omfattande men ovanstående gör att läsaren får en viss bild av min bakgrund och orsaken till mitt angreppssätt av problemet.

En polariserad fråga i samband med teoribegreppen är synen på verkligheten och hur denna ska betraktas. Jag har egentligen redan gjort mitt ontologiska val i frågeställningen. Eftersom frågan kräver ett svar som kräver diskussion, analys och tolkning så kan man även säga att den är partikulär eller idiografisk. Med detta menar jag att det är en specifik företeelse som studeras men som inte kan mätas eller styrs av några naturlagar. Motsatsen hade varit nometetisk (Teorell & Svensson 2007, s. 41).

Det bär emot att generalisera och säga att studien enbart kommer att vara ur objektivistisk eller subjektivistisk synvinkel. Frågeställningen i sig kan dock ge en fingervisning om att den teoretiska grunden är mer subjektivistisk än objektivistisk. Med det menar jag att studien inte bygger på exakta sanningar och föreställningen om att det endast är det som är observerbart som kan undersökas. I så fall så skulle jag inte kunna finna några eventuella kausala samband som inte är konsistenta med officiell politik till exempel. Jag skulle då vara hänvisad till att studera och analysera presenterad fakta, snarare än att genom diskussion och analys komma fram till mina slutsatser (Hollis 2013, s. 245).

I mina epistemologiska och ontologiska utgångspunkter känner jag mig tvingad att ange en ståndpunkt på skalan. Detta är naturligtvis mest av formell betydelse. Strävan kommer att vara intersubjektivitet och jag kommer att röra mig från en objektivistisk/realistisk förklaringsmodell till att uppnå någon form av subjektivistisk/relativistisk förståelse för frågeställningen och svaret (Teorell & Svensson 2007, s. 280).

2.4. Operationaliseringar

För att kunna analysera begreppen måste dessa brytas ner ytterligare och operationaliseras och göras mätbara eller tolkningsbara. De operativa indikatorerna presenterade jag i 1.4 som en del av avgränsningen i materialet. Jag kommer att analysera och försöka polarisera variablerna för att utröna vilka som är övervägande. Detta kommer att föras in i ett

analysschema för att på ett överskådligt sätt visa resultatet. Denna operationalisering kommer dock att bli tämligen subjektiv, men åskådliggöra min tankekedja som leder fram till min analys och slutsats. Dessa operationaliseringar utgör även en naturlig del i avgränsningen i frågeställningen och insamlandet av fakta (Beckman, 2005, s. 25).

2.5. Analysschema

I analyschemat har jag fört in variablerna och de teorier som jag avser pröva på dessa. Syftet med detta är att visa vilka variabler som är övervägande liberalistiska respektive liberalistiska och därigenom utröna vilken teori som i huvudsak styr svensk säkerhetspolitik. Detta resultat ligger därefter till grund för den avslutande diskussionen.

Analysnivån kommer till del att utgöras av Sveriges riksdag och regerings olika underlag avseende säkerhetspolitik. I syfte att göra analysen mer lättöverskådlig och materialet mer hanterbart så har jag valt att betrakta riksdag och regering som en analysenhet, oavsett regeringsbildning eller mandatfördelning. Just beslut avseende säkerhetspolitik tenderar att fattas med förhållandevis bred enighet över partigränserna.

Variabel/Teori	Realism	Liberalism
Militär samarbete		
Politiskt samarbete		
Territoriellt försvar		
Solidaritetsprincipen		
Fredsbyggande		
Ekonomiska aspekter		
Summa		

Figur 1: Stomme analyschema

2.6. Kritisk granskning av metoden

Jag har i denna uppsats valt att använda mig av kvalitativ metod för idéanalysen. Fördelen med en kvalitativ metod i studien är att jag har friheten att tolka in mening och underförstådda värderingar som jag inte hade kommit åt vid en kvantitativ analys. Genom idéanalysen så kan

jag genom detta diskutera och resonera mig fram till ett svar som är rimligt. Problemet är lika uppenbart. I och med att svaret inte är mätbart så är det också svårt för någon annan att återskapa min analys. Jag avser dock att genom en tydlig uppställning av det material och de fakta jag faktiskt hittar, kunna leverera en analys som tydligt deriverar från detta material.

2.7. Material

Det material som används i arbetet är i huvudsak uppdelat i två delar. Dels det material som beskriver teorier om allianser och NATO, och dels materialet som beskriver Sveriges säkerhetspolitik. Den första delen utgörs av publikationer som författats av akademiker och har en vetenskaplig spårbarhet, även om detta material självklart inte är fullständigt objektivt. Det finns ändå möjlighet att falsifiera denna del av materialet och jag har använt det eftersom det presenterar grundläggande teorier som verifieras genom andra källor. Den del som beskriver Sveriges säkerhetspolitik består av utredningar och utsagor av riksdag och regering och därmed är det viktigt att anlägga en kritisk granskning av dessa. Materialet består härvid av säkerhetspolitiska utredningar och inlagor från, framförallt Förvarsdepartementet, men även betänkande från Förvarsutskottet och allmän information från Regeringskansliet.

För att balansera upp myndighetsbilden av t.ex. säkerhetspolitiken så använder jag artiklar från dagstidningar och även tidigare presenterade vetenskapliga publikationer som båda två syftar till att granska politiken och ger därmed tillsammans en mer nyanserad bild.

2.8. Disposition

Inledningsvis kommer jag att lägga fram de teoretiska grunderna för uppsatsen. Dessa omfattar teorier om allianser och mellanstatliga samarbeten. Jag kommer också att undersöka hur de olika statsvetenskapliga teorierna realism och liberalism ser på allianser.

Därefter så kommer jag att redogöra för NATO:s historia och verksamhet samt Sveriges förhållande till NATO, både under det kalla kriget och idag.

I analysavsnittet kommer jag att undersöka de variabler som jag tidigare har presenterat. Jag kommer härvid att förtydliga vad variablerna innebär och på vilket sätt de påverkar den svenska säkerhetspolitiska doktrinen. Innebörden i respektive variabel ställs därefter mot de tidigare presenterade teorierna genom att de polariseras till liberalistisk eller realistisk teori.

Avslutningsvis så kommer jag att genomföra en analytisk diskussion kring resultaten och presentera ett svar på min frågeställning.

3. Teori

I detta avsnitt kommer jag att presentera de teorier avseende allianser i allmänhet och försvarsallianser och NATO i synnerhet. Jag kommer att studera dessa ur både ett realistiskt och liberalistiskt perspektiv.

3.1. Allianser

Allianser kan definieras på olika sätt beroende på vilket perspektiv man anlägger och vilket syfte som alliansen har. Det finns generellt sett två huvudtyper av allianser. De två typerna är allianser av företag och militära allianser. Med en väldigt bred definition så kan alla sammanslutningar sägas vara en form av allians. Jag väljer dock att hålla mig till de två huvudtyperna för att förklara vad en allians är och lättare hålla definitionen av det som är av intresse i denna avhandling, nämligen den militära alliansen. Gemensamt för allianser av företag är nästan alltid strävan efter effektivitet eller kostnadsreduktion. Detta kan även innebära att man delar på resurserna för forskning och utveckling inom ett specifikt område (Kuglin & Hook, 2002, s. 3-5).

Inom nationalekonomin pratas om stordrift för att kostnadseffektivisera verksamheten. Även om denna definition mest syftar på att samordna resurserna inom ett företag så är inte steget särskilt långt till att samordna mellan företag eller inom en bransch (Lundmark, 2010, s 248-249).

Även om den största skillnaden mellan en allians av företag och en militär allians ligger i det avgörande syftet och att en nations överlevnad förmodligen får anses som en överordnad betydelse jämfört med att dela vissa utvecklingskostnader, så finns det ändå vissa tydliga likheter. För de flesta medlemmar i en militär allians så innebär medlemskapet också en form av ekonomisk effektivisering. Förutsatt att inte hela den militära alliansens geografiska yta blir angripet samtidigt så finns det oftast resurser från andra medlemmar att allokera dit de behövs, vilket innebär att en angripen medlem inte behöver ha alla resurser själv (Webber et al, 2012, s 22-23).

En skillnad mellan de två olika typerna är att en allians av företag är oftast betydligt lösare definierad och hållen, jämfört med militära allianser (Buzan & Waever, 2003, s. 11-13).

Eftersom denna uppsats avser beskriva en politisk/militär allians så väljer jag att snäva in definitionen något och avgränsa bort allianser av företag. Nedbrutet så kommer jag då att

använda två sätt att definiera en allians. Dels så kommer jag att beskriva en allians utifrån ett Internationella Relationer-perspektiv för att generellt beskriva vad en politisk allians innebär. Dels så kommer jag att beskriva vad som konstituerar en militär försvarsallians som NATO.

Allianser är ingen ny uppfinning utan har funnits så länge människan har haft förmåga att organisera sig. Det som möjligen skiljer allianser av idag med allianser från förr är snarare den politiska komplexiteten i dessa. Gemensamt är dock att de är dels sociala sammanslutningar av personer, organisationer eller stater, med ett gemensamt mål. Dels är de statsvetenskapliga instrument för att nå specifika mål. Sedan nationalstatens bildande så ligger också huvudfokus på just mellanstatliga allianser (Buzan & Waeber, 2003, s. 14ff).

I fallet med militära allianser så är syftet i regel *mot* något, snarare än *för* något. Militära och säkerhetspolitiska allianser är också oftast regionala snarare än globala aktörer. Eftersom motivet till att gå med i en militär allians i slutändan syftar till att skydda den egna statens intressen och dessa intressen oftast ligger geografiskt nära, så blir också allianserna regionala. Som vi har sett i fallet med NATO så behöver dock inte alliansens intresseområde alltid ligga i den geografiska närheten, men grunden kommer ändå att utgöras av det kollektiva försvarets intresse, d.v.s. *mot* en gemensam fiende, snarare än *för* ett gemensamt utrikespolitiskt eller handelspolitiskt mål. Detta understryker också den kollektiva tanken bakom en allians. Oavsett om man väljer att betrakta alliansen som ett instrument för att skapa en maktbalans eller som en grund för gemensamma värderingar och intressen så är det ändå den kollektiva tanken som är bärande för en allians. Om en medlem blir angripen så är det allas ansvar att understödja denna medlem. Det är trovärdigheten kring denna heliga princip som utgör integriteten i alliansen. Skulle det finnas för stora tvivel på att en medlem skulle få hjälp vid behov så rämman fundamentet för alliansen och medlemmarna söker andra vägar eller konstellationer att säkerställa sin nationella integritet (Christiansson, 2004, s. 56ff).

Den kollektiva säkerheten har också sitt pris. I synnerhet mindre stater, eller mindre bidragande stater, i en allians får oftast räkna med att rätta in sig i ledet efter de större och mer resursstarka medlemmarna i alliansen. I en försvarsallians kan detta innebära att en större medlem dikterar strategi och prioriteringar mot att också står för större delen av de kollektiva kostnaderna. Detta kan i sig låta rimligt men kan ibland också gå emot nationella värderingar eller prioriteringar och varje medlem måste då väga försvarseffekten mot den egna integriteten.

3.2. Försvarsallianser ur ett vetenskapligt perspektiv.

Nedan så kommer jag att redogöra för hur realismen respektive liberalismen ser på försvarsallianser. Syftet är att skapa en förståelse för allianser med hjälp av etablerade teoretiska förklaringsmodeller. Jag har valt att exemplifiera med NATO, eftersom det är denna allians som är central för undersökningen och kommer att utgöra grunden för analysen. Teorierna är inte alltid renodlad realism eller liberalism utan har inslag av strukturell realism respektive neoliberalism. Men för att inte få för många teoretiska utgångspunkter så har jag valt att hålla samman dessa i samlingarna realism och liberalism.

3.2.1. Realism

Realismen anger att stater är centrala i världspolitiken. Staterna är målfokuserade aktörer som samexisterar i ett anarkiskt system. Anarkiskt därför att det saknar en supranationell eller överstatlig myndighet med mandat och kraft att få stater att inordna sig i detta system. Det anarkiska systemet antas föda misstroende mellan stater och en skev fördelning av resurser. I denna miljö är samarbete mellan stater mycket svårt att genomdriva eftersom staterna hela tiden utgår ifrån att den andra staten gör allt i egen vinning och därmed också själv anser sig vara tvungen att genomföra allt för egen vinning för att inte hamna i efterhand.

Ur en säkerhetspolitisk synpunkt så är detta anarkiska system extremt kostsamt eftersom staten måste utgå ifrån att alla är potentiella fiender som avser anfalla det egna territoriet eller statens intressen. Eftersom alla är fiender så måste staten skydda sig genom att hålla en stort och kostsamt försvar. (Dunne, et al, 2013, s. 59-75)

Ett sätt att balansera den osäkerhet som anarkin medför, reducera kostnader för det egna försvaret och på ett effektivare sätt samordna militära resurser är att ansluta sig till en militär allians. En anslutning till en allians innebär också att staten ger upp en del av sin suveränitet, åtminstone över en del av den militära förmågan, till alliansens överhöghet. Det är här som den stora avvägningen ligger. Med det realistiska perspektivet att man egentligen inte kan lita på någon annan stat så är steget mycket stort att överlämna en del av kontrollen av sin egen stat till en högre myndighet, som egentligen består av andra nationer. Men har staten väl tagit steget och avsikterna med alliansen är goda så antas fördelarna uppväga.

Alliansen bildas som ett svar på ett externt hot. Detta innebär inte att alliansen nödvändigtvis måste avvecklas så fort det externa hotet försvinner, men det är rimligt att anta att alliansen gradvis förlorar i legitimitet och försvagas när det inte finns ett tydligt mål. Som

beskrivits tidigare så är oftast en allians *mot* något och sällan *för* något. När det inte längre finns något att vara emot så faller också syftet med att ge upp sin suveränitet.

NATO bildades i en bipolär världsordning med Västeuropa och USA på ena sidan och Östeuropa och Sovjetunionen på andra. Härvid fanns ett tydligt syfte *mot* något. Efter Sovjetunionens upplösning och fram tills idag så har NATO existerat i en, mer eller mindre, unipolär världsordning med USA som ensam stormakt. I en unipolär miljö så skulle en allians normalt sett ha bildats mot, och som ett svar på, den unipolära makten. Nu har den ovanliga situationen uppstått där den enda supermakten och den enda fungerande militära alliansen befinner sig på samma sida utan en tydlig motståndare. Motståndaren uppfanns på sätt och vis 2001 när kriget mot terrorismen inleddes. Detta kom att bli en viktig motståndare då det blev den enda och därmed också kittet som höll ihop alliansen. Idag så finns tendenser till att vi kan vara på väg tillbaka till en bipolär, eller till och med multipolär, världsordning och därmed så återfår NATO mer och mer av sitt ursprungliga syfte och sin legitimitet.(Webber, et al, 2012, s. 16ff).

3.2.2. Liberalism

Liberalismen anser att stater är rationella och nyttomaximerande aktörer på den globala arenan. Den delar dock realismens syn på att det är institutioner (som t.ex. allianser) som ligger till grund för ett effektivt och fredligt samexisterande. Liberalismen väljer dock att betrakta världen på ett lite annorlunda sätt. Den bärande tanken är att institutioner skapas för att överkomma hinder som misstroende, osäkerhet och höga kostnader. Detta för att skapa ett effektivt samarbete mellan stater. Ett samarbete som alla vill ha och som alla tjänar på. Eftersom det antas att staterna är rationella så går det också att förutse staters handlande och staterna är intresserade att samarbeta med andra (likande) stater. Institutionernas syfte ska vara att underlätta samarbete och får inte begränsa handlandet för mycket. I synnerhet så ska internationellt samarbete främjas genom internationella institutioner (Dunne et al, 2013, s. 94-111).

Även om liberalistisk syn på institutioner främst passar in i ekonomiska sammanhang så är den inte ointressant när det gäller säkerhet. Just kostnadsreduktion och verktyg för att överbrygga misstroende är vitalt internt i en allians. Dessa två faktorer kan dessutom ses som grundläggande för hur NATO kunnat bestå efter det kalla krigets slut. Kostnadsreduktionen har varit viktigt när det ekonomiska flödet till militära utgifter har reducerats i avsaknad av en

konkret fiende. Verktögen för att överbrygga misstroende har varit viktigt när gamla fiender har blivit nya vänner och en del av alliansen (Webber, et al, 2012, s. 37-41).

De institutioner som NATO skapade, och utvecklade, under det kalla kriget visade sig fungera även när omständigheterna förändrades. Detta visar på en institutionell styrka som gynnar dess medlemmar och stärker samarbetet. Om institutionerna istället undergrävt det effektiva samarbetet så hade betydelsen av NATO gradvist sjunkit för att till slut ha avvecklats sig självt. Under det kalla kriget så var det tydligt för medlemmarna vilka ramar man hade att förhålla sig till och fogligheten efter dessa ramar var närmast en självklarhet. Efter det kalla kriget slut, NATO:s transformation och nya uppgift med kriget mot terrorismen var dessa ramar inte längre lika tydliga. Fogligheten efter de nya spelreglerna var heller inte helt självklar. Ett exempel på detta är Tysklands motvilja mot det andra Irakkriget. (Bolin, 2003). Men även om gränserna för fogligheten har tänjts så har NATO ändå lyckats behålla sin integritet vilket är ytterligare ett tecken på NATO:s institutioners dynamik och flexibilitet. Det kan också ses som ett rationellt egenintresse och frivillighet att trots allt hålla sig inom ramarna. Orsaken till detta borde vara en osäkerhet vad som kan hända i och med Europa utan NATO. Minnet efter andra världskriget och det kalla kriget spänningar lever fortfarande kvar som ett beslutsunderlag när det gäller NATO:s vara eller inte vara (Webber et al, 2012, s. 10-16).

4. Sverige och NATO

Avsnittet förklarar bakgrunden till NATO, vad NATO är idag och vad NATO kan tänkas göra i framtiden. Vidare så presenteras Sveriges förhållande till NATO och Pfp, både historiskt och idag.

4.1. NATO

4.1.1. Vad är NATO?

NATO (North Atlantic Treaty Organization) bildades 1949, delvis som en motpol till den sovjetiska expansiva politiken som fördes strax efter andra världskriget slut och som resulterade i interventionen i Tjeckoslovakien 1948 och blockaden av Väst-Berlin. Men NATO:s syfte var egentligen mer än att bara avskräcka Sovjetunionen från ett angrepp på Västeuropa, det var även ett sätt att hålla kvar amerikanska styrkor i Europa för att stödja återuppbyggnaden, samt att hålla nationalistiska, militaristiska strömningar nere. Just sådana strömningar som lett till nazismen i Tyskland och som var orsaken till andra världskriget.

Inledningsvis var organisationen en samling allierade stater med ett gemensamt mål, att avskräcka en sovjetisk aggression och hjälpa varandra om en sådan ändå skedde. Det fanns då ingen sammanhållen ledning eller plan för hur organisationen egentligen skulle kunna användas. I samband med den första sovjetiska kärnvapenprovsprängningen och Koreakriget så identifierades behovet av en sammanhållen ledningsstruktur.

NATO bestod inledningsvis av en politisk del, Nordatlantiska rådet, vars uppgift var att gemensamt utforma doktriner och skapa en gemensam grund för organisationens verksamhet. För att skapa den sammanhållna ledningsstrukturen skapades därefter en gemensam militär del, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, eller SHAPE. SHAPE:s uppgift var, och är, att omsätta de politiska besluten som fattas i rådet, till militära planer och verksamheter.

1952 bestod NATO av 14 medlemmar och 1955 anslöts Västtyskland till organisationen. Som svar på NATO i allmänhet och Västtysklands anslutning i synnerhet så skapades Warszawapakten (WP) av Sovjet och inkluderade de kommunistiska Östeuropeiska staterna.

Andra halvan av 1900-talet kom att domineras av det kalla kriget mellan öst och väst som inte bara var en konflikt mellan USA och Sovjetunionen utan också mellan de västra och östra blocken som kom att representeras av NATO och Warszawapakten. Under denna tid så var NATO:s huvuduppgift att hindra Sovjetiska och övriga WP-styrkor att anfälla Väst- och Nordeuropa och ta Atlant- och Norsjöhamnarna. Om detta skedde skulle Europa vara

fullständigt avskuret från underhåll och förstärkningar från USA och USA skulle i sig ha förlorat sina allierade. Strategierna för hur denna eventuella strid skulle föras varierade beroende på teknologisk utveckling och tidsandan men kärnvapen var alltid ett verktyg som fanns med för att lösa uppgiften. (NATO.int)

Även om syftet med NATO är politiskt och militärt i första hand så kan man inte bortse ifrån den informella roll som NATO spelat och fortfarande spelar. NATO måste ändå ses som en kulturell gemenskap och en bärare av demokratiska gemensamma värderingar mellan Västeuropa och Nordamerika. Om det på den östra sidan stod ett flertal totalitära och auktoritära kommunistiska regimer med ett begränsat intresse för mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar så måste NATO och Västeuropa stå för det motsatta i denna polariserade konflikt. NATO blir därmed också stommen i den västliga värdegemenskapen och identiteten. (Webber et al, 2012, s. 30ff).

4.1.2. Var är NATO på väg?

Efter Berlinmurens fall och Sovjetunionen upplösning så förväntade många sig att NATO skulle upplösas som organisation. Den definierande uppgiften att skydda Västeuropa mot ett angrepp från öster fanns inte längre och således borde inte organisationen längre ha ett existensberättigande. Detta vore också en rimlig väg att gå, men i turbulensen som följde av det kommunistiska systemets sammanbrott så uppstod en situation där NATO:s militära förmåga och framförallt ledningsstruktur kom att efterfrågas. Inbördeskriget i det forna Jugoslavien utvecklades till en humanitär katastrof som skulle stävjas. Vid tidigare insatser så hade FN fattat beslut och samlat ihop trupp för insats. Så gjordes också denna gång men det visade sig snart att FN:s beslutsvägar var alltför komplicerade och ineffektiva för att leda en så komplex militär insats som Jugoslavien utvecklade sig till. Därför gav FN NATO mandat att organisera och leda operationerna på Balkan. Detta var första gången som NATO användes militärt och hade organisationen inte löst uppgiften så hade NATO förmodligen upplösts. Men tvärt om så lyckades NATO mycket bra med uppgiften och därmed följde också en nyorienteringsfas där NATO profilerades som en global säkerhetsleverantör. NATO fick i och med detta en mer extrovert uppgift och bildade bland annat Partnerskap för fred i syfte att skapa en något lösare organisation som inte heller var geografisk bunden men som möjliggjorde samarbete mellan tidigare fiender och bidrog på så sätt till en säkrare miljö, inte minst i Europa. (Webber et al, 2012, s. 18ff)

Idag har NATO expanderat och omfattar i stort sett alla tidigare WP-länder och har därigenom flyttat sina gränser avsevärt österut. Detta har naturligtvis påverkat Rysslands säkerhetspolitiska läge där landet har tappat sina tidigare buffertzoner mot väst som bestod av Östeuropa. Efter ett antal år där NATO:s fokus nästan uteslutande legat på internationell krishantering ibland annat Kosovo och Afghanistan, har Rysslands upprustning de senast åren fått NATO att återigen rikta blickarna mot Europa. De nya östra medlemmarna har integrerats i försvarsplaneringen och övningar har genomförts för att stärka försvaret österut. Sammanfattningsvis så kan man säga att NATO är en dynamisk organisation som har haft en förmåga att anpassa sig till en skiftande omvärld utan att tappa för mycket av sin ursprungliga tanke och mening. Samtidigt har organisationen lyckats behålla sin integritet och medlemsländernas sammanhållning, även om insatser som i Irak och Afghanistan har tärt något på sammanhållningen. (NATO.int).

4.2. Sveriges förhållande till NATO

4.2.1. 1949-1994

I andra världskrigets efterdyningar så tog Sverige initiativet till ett nordiskt försvarsförbund. Syftet med detta förbund var att de små staterna i norra Europa med gemensamma krafter skulle bygga en stark säkerhetsgemenskap. Samtidigt så tog NATO form och som bekant så valde Norge och Danmark denna allians. En avgörande faktor var det amerikanska ledarskapet och därigenom också de resurser som kunde ställas till alliansens förfogande. Av samma anledning så kunde Sverige inte ansluta sig. Eftersom Sovjetunionen i princip hade ett strypgrepp på Finland så hade ett svenskt NATO-medlemskap, i det läget, sannolikt inneburit att Sovjetiska förband stationerats i Finland. Läget i Norden hade således blivit snarlikt den situation som rådde i resten av Europa med NATO och WP-styrkor på varsin sida gränsen. I samband med detta så genomfördes också samtal mellan USA och Sverige som resulterade i ett unilateralt säkerhetsansvar där USA lovade bistånd för den händelse Sverige skulle bli angripen från öst, även utan ett NATO-medlemskap. Efterhand så blev också ett officiellt samarbete med NATO, som organisation, politiskt omöjligt medan bilaterala avtal med enskilda länder, som t.ex. Norge och Västtyskland gick bra. Genom dessa bilaterala överenskommelser så både fick och gav Sverige information som var vital för både Sverige och NATO (SOU 2002:108, s. 335-336). I begynnelsen så var samarbetet med västländerna förhållandevist öppet, både inrikes- och utrikespolitiskt. Men efterhand som samarbetet fördjupades och Sovjetunionen blev alltmer misstänksamt så blev dessa samarbeten mer och

mer hemliga. (SOU 2002:108, s. 222). Vissa delar av samarbetet sköttes helt och hållet på medelhög militär nivå för att de politiska nivåerna officiellt skulle kunna säga att det inte fanns något samarbete. I synnerhet från mitten på 1970-talet och framåt så förnekades allt samarbete med väst, inte minst för den egna befolkningen. Det är dock sannolikt att den närmaste omvärlden kände till samarbetet västerut. En av orsakerna till det stora hemlighetsmakeriet för den egna befolkningen var de annars dubbla budskapen som riksdag och regering gav, och därigenom dess trovärdighet. Som exempel kan nämnas Sveriges förhållande till kärnvapen. Under 1950-talet så höll Sverige på att utveckla egna kärnvapen. Detta projekt lades ned i slutet på 1950-talet och därefter så blev den officiella svenska linjen ett avstånd från kärnvapen. Men Sverige stod trots det inte utan kärnvapen. I samband med avvecklingen av det svenska kärnvapenprogrammet så inordnades Sverige under USA och NATO:s kärnvapenparaply. Att både bedriva en politik som innebär ett starkt, ibland rabiat, avståndstagande från kärnvapen, samtidigt som man kan nyttja det för sitt eget skydd och därigenom också utsättas för det, är en svår politisk balansgång. Det är då lättare att hävda att det inte finns något samarbete, i synnerhet som det är svårt att faktiskt bevisa. (Agrell, 2014)

Lika väl som Sverige var intresserat av att erhålla militärt bistånd i händelse av anfall så var NATO intresserat av en militärt starkt, och vänligt inställt, Sverige. På grund av det de facto nära samarbetet så utgjorde Sverige en försvarsbuffert för Norge och därmed också Nordsjöhamnarna som i Sovjetiska händer avsevärt försvårat underhållskonvojerna och övriga marina operationer i Atlanten och i Nordsjön. För att säkerställa Sveriges styrka så genomfördes både gemensam planering och materielltillförsel. Även om Sverige hade en stark och omfattande försvarsindustri så kom många av komponenterna utifrån (SOU 1994:11).

4.2.2. PfP

Efter det kalla kriget och därmed den nya ordningen i Europa så identifierades behovet av samarbete med de forna fienderna, tidigare neutrala och NATO för att bygga en hållbar säkerhet. 1994 så hade NATO 16 medlemmar och ingen form av officiellt partnerskap med någon. Detta förändrades strax därefter när Partnership for Peace, eller Partnerskap för fred, skapades. Syftet med PfP var att skapa en transparens i planering och ekonomi, främja demokratisk kontroll av militära styrkor, samordna icke-stridande operationer under FN och OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa), militära samarbete med NATO avseende gemensam planering, utbildning och övning samt möjliggöra interoperabilitet med NATO-medlemmar (Edström et al, 2011, s. 112ff). Med hänsyn till Sveriges neutrala och

alliansfria linje så var inte medlemskapet i PfP självklart. Dock kunde varje medlem själv bestämma graden av samarbete och djup i projektet. Denna frihet i medlemskapet och det faktum att det inte medförde några som helst försvarsförpliktelser mot en annan medlem som annars hade varit i direkt strid med neutraliteten gjorde det möjligt för Sverige att gå med. Med FN:s begränsade framgångar i Bosnien i färskt minne så var det många som var intresserade av en ökad interoperabilitet och gemensam planering för att kunna genomföra samordnade och lyckade internationella humanitära insatser (1993/94:FöU7). Även om PfP inte är en formell allians så kunde det tyckas märkligt att Sverige, med en tidigare oersonlig neutralitetspolitik, anslöt sig så lätt. Men om man istället betänker det faktiskt samarbetet som fanns mellan Sverige och NATO så var PfP en formalisering, och förmodligen en välkommen fördjupning, av det tidigare icke-officiella samarbetet. Som tidigare beskrivits så var Sverige redan innan PfP en viktig partner för NATO och även om inledningen av det formella partnerskapet var något trevande så fanns snart formerna och samarbetet fördjupades. Idag är Sverige tillsammans med Finland några av de närmaste, för att inte säga de närmaste partners som NATO har i PfP. Ett exempel på detta är Finland och Sveriges deltagande i NATO:s strategiska flygtransportförband i Ungern. Här är Finland och Sverige de enda icke NATO-länderna som har tillåtits delta. I vissa fall agerar Finland och Sverige, och betraktas som, fullvärdiga men inte röstberättigade medlemmar (Edström et al, 2011, s. 116).

PfP har således formaliserat det som tidigare var informellt, fördjupat ett redan djupt samarbete och möjliggjort en ökad interoperabilitet och övningsverksamhet som varit fruktsam för både Sverige och NATO. Man får inte heller glömma vilken vikt samarbetet har haft i genomförandet av insatserna i t.ex. Kosovo och Afghanistan. Utan PfP som grund och ram hade operationer av den omfattningen varit svåra att samordna och leda.

4.2.3. Sverige och NATO idag

Idag är Sveriges samarbete med NATO starkare än någonsin. Sverige är medlem i PfP och i EAPR (Euroatlantiska partnerskapsrådet), som är den politiska ramen för PfP men även utgör ett forum för informationsutbyte och dialog mellan PfP-länder och NATO-medlemmarna. (swedenabroad.se). Ett tydligt och färskt exempel på det goda samarbetet är Sveriges deltagande i NATO Readiness Force (NRF), som är NATO:s motsvarighet till EU:s stridsgrupper och ska kunna sättas in med kort varsel (Försvarsdepartementet (Fö) 1). Verksamheten inom ramen för PfP och insatserna i Kosovo och Afghanistan har fört Sverige närmare NATO än man kunde föreställa sig 1994. I princip så verkar samarbete på alla plan och djup vara tillåtet, med undantag från de ömsesidiga säkerhetsgarantier som artikel 5 i

NATO:s stadga stipulerar. Dessa säkerhetsgarantier anger att en medlem ska ställa upp med militär trupp och försvara en annan medlem och i sin tur kan förvänta sig samma garanti. Även om just formuleringarna alliansfri och neutral inte längre är av samma vikt så är den svenska självbilden att stå utanför en allians moralisk överlägsen än att vara med. Man kan även säga att anledningen till att vi idag står utanför är en kognitiv rest från neutralitetspolitiken. (Edström et al, 2011, s. 132).

Men även om samarbetet mellan NATO och Sverige är starkt så står vi utanför den formella delen av försvarssamarbetet. Även om samarbetet inom ramen för PfP är viktigt så utgör det bara den liberalistiska delen av vad NATO kan erbjuda. För att kunna dra nytta av det som en försvarsallians verkligen är byggt för så måste man ta del av de realistiska nytto-dimensionerna av samarbetet. NATO:s generalsekreterare Anders Fogh Rasmussen uttryckte sig väldigt klart på Folk och Försvars årsmöte i Sälen 2013. Där gjorde han det klart att Sverige inte kan förvänta sig militär hjälp vid ett angrepp utan ett fullvärdigt medlemskap. NATO måste i första hand försvara sina egna medlemmar (Rasmussen, 2013).

Ännu tydligare var USA:s ambassadör i Sverige, Mark Brzezinski, när han talade inför Försvarsberedningen i mars 2014. Han poängterade artikel 5 i NATO-stadgan och den kollektiva säkerheten för medlemmarna. Han påpekade även att den unilaterala säkerhetsgarantin från det kalla kriget mellan USA och Sverige inte gäller, och att Sverige bör gå med i NATO för att kunna åtnjuta detta skydd (Holmström, 2014). Detta kan ses som en tydlig omsvängning i USA och NATO:s policy gentemot Sverige. Från att ha varit en värdefull partner som uppfyllde ett tydligt syfte utanför den formella försvarsgemenskapen så ser nu USA och NATO en tydlig fördel med att ha med Sverige (och förmodligen också Finland) som en del i alliansen. Detta kan också tyda på att NATO och USA ser signalvärdet att ha Sverige med som viktigt, inte minst gentemot Rysslands alltmer expansiva och offensiva utrikespolitik.

Sverige har varit noga med att påpeka de signaler man sänder om man går med som en officiell medlem i NATO (Edström et al: 138-139) men man missar oftast att lyfta fram vilka signaler man redan sänder som en viktig partner i PfP och i olika övningar och insatser. Det formella beslutet att gå med eller inte är, förutom i en kollektiv försvarsfråga, kanske ointressant om man synar vilka signaler man egentligen sänder redan idag. En av dessa signaler är Sverige solidaritetsprincip som deklarerades av Regeringen. Denna anger att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om ett EU-medlemsland eller ett Nordiskt land blir angripen. Denna princip är dock så löst hållen, utan förpliktelser eller motkrav att den egentligen inte bär något innehåll förutom signalvärdet. (Fö 2)

5. Analys

I det här avsnittet så avser jag använda tidigare presenterade fakta och teorier på de variabler som jag avgränsat mig till. Syftet är att försöka göra en objektiv, eller i alla fall intersubjektiv, bedömning av de olika variablerna för att avslutningsvis kunna svara på frågan hur svensk säkerhetspolitik ska förstås och varför Sverige står utanför en allians.

5.1. Variabler

Variablerna har strategiskt valts ut på grund av min bedömning av deras relevans för frågeställningen. Dessa är tänkta att ligga till grund för den avslutande diskussionen.

5.1.1. Militärt samarbete

Vad gäller förmåge- och teknikutvecklingen samt möjligheten att delta i militära övningar och operationer så är inte ett NATO-medlemskap nödvändigt. Sveriges deltagande i NATO:s snabbinsatsstyrka NRF visar att ett land kan komma djupt in i NATO:s samarbete utan att behöva vara medlem. Det som Sverige saknar i samarbetet är direkt åtkomst till vissa tekniska lösningar, som t.ex. krypto, som endast är avsedda för NATO:s allierade. Detta är dock av marginell betydelse när det gäller just övningar och internationella operationer och kan förhållandevis lätt överbryggas. (act.nato.int). När det kommer till övrig teknik och framförallt metoder så är Sverige väl anpassade till NATO:s strukturer efter 20 års medlemskap i PfP och ett aktivt arbete att faktiskt anpassa den militära strukturen till NATO-standard. Detta innebär dels att Försvarsmakten får anses ha utvecklat sin egen förmåga och strukturer och dels att det militära samarbetet underlättas och effekten av framförallt övningar, men även internationella operationer ökar. Detta leder i sin tur till att Försvarsmakten utvecklar sin förmåga ytterligare.

Det militära samarbetet inom ramen för PfP främjar även transparensen av de militära styrkorna och den demokratiska kontrollen av dessa. Detta gynnar samtliga deltagare i projektet intill dess att någon av dessa väljer att skifta över sin värdegrund från liberalistisk till realistisk. Om en deltagare bestämmer sig för att bedriva en mer offensiv utrikespolitik och vill kombinera detta med en militär styrkeuppbyggnad vars omfattning inte ska vara helt känd för alla, så kan medlemmen göra detta utan konsekvenser. PfP bygger på frivillighet och är ett verktyg för samarbete, men om någon inte vill samarbeta så väger PfP lätt som konfliktförebyggande och fredsbevarande projekt. I värsta fall kan PfP motverka sitt syfte och

istället ge en presumtiv motståndare en mängd informationer om sina grannars militära förmåga utan att behöva avslöja något själv. För att motverka detta beteende så krävs en stark försvarsallians som kan verka som en kontrollerande och auktoritativ del av samarbetet för att avskräcka missbruk. Ur ett mer realistiskt synsätt så bör ett projekt som PfP kombineras med ett samarbete som dels kan verka tvingande och dels har trovärdighet nog att fungera som avskräckande, och i värsta fall konflikthanterande.

Om det militära samarbetet begränsas till förmåge- och teknikutveckling så räcker det med att Sverige deltar inom ramen för PfP. Det är dock något för begränsat att bara tala om utveckling, samövning och internationella insatser och helt utelämna den kollektiva försvarstanken som NATO står för, och med den, försvaret av det egna landet. Jag kommer att fördjupa mig ytterligare i detta under 4.1.3 Territoriellt försvar. Sveriges militära samarbete är dock, i huvudsak, liberalistisk.

5.1.2. Politiskt samarbete

Det militära samarbetet är förvisso viktigt och en av grundbultarna i både allianstanken och PfP. Men det som är verklig avgörande är det politiska samarbetet. Det politiska samarbetet är en förutsättning för att kunna påverka alliansens strategiska frågor som försvarsplanering, med NATO som utgångspunkt, eller var och hur internationella insatser och övningar ska genomföras, om man har PfP eller ett lösare samarbete som utgångspunkt. Oavsett samarbetets djup så är det inflytande man kan använda av största betydelse för att kunna vara delaktig i arbetet och inte bara en drönare som reagerar på andras beslut. Även om ens egen vilja kanske inte få gehör i just den frågan så är symbolvärdet att ha varit med vid beslutet viktigare än utfallet.

Redan idag så har Sverige ett visst politiskt inflytande i form av representation vid EAPR och kan därigenom påverka dels strategierna för PfP och dels inriktning på eventuella internationella operationer under NATO:s ledning som innefattar deltagande av PfP-länder. Men representationen vid EAPR utgör naturligtvis också en möjlighet att påverka NATO i andra frågor. Även om detta inte är en officiell kanal in i NATO:s politiska ledning så är det en möjlighet att göra sin röst hörd i ett sammanhang där viktiga beslutsfattare faktiskt deltar. Det är dock viktigt att förstå att NATO:s primära fokus inte ligger på partnerskap, utan på det kollektiva försvaret av medlemsländerna. Detta gör att Sverige, även om man har representation och inflytande i EAPR, alltid kommer att hamna efter medlemsländerna när det gäller inflytande. Så länge Sveriges verksamhet begränsas till övningar och insatser inom

ramen för PfP så är detta ingen egentlig begränsning. Sverige har dock ett större deltagande än enbart PfP. Med deltagande inom ramen för NRF, så räcker inte EAPR och övriga forum för partnerskapsinflytande. Från fall till fall så bjuds Sverige istället in till politisk planering i forum som normalt är avsedda för NATO:s medlemmar. Detta kan verka positivt och öka Sveriges inflytande, men att inte ha inflytande hela vägen innebär att Sveriges inflytande begränsas till *hur* och inte så mycket *vad*. Man har d.v.s. inflytande över utförandet men inte över policyskapande. Å andra sidan så är den enda möjligheten att skaffa sig mer inflytande på den politiska nivån, än vad Sverige har idag, ett fullvärdigt NATO-medlemskap.

Utan att värdera valet att öka engagemanget i samarbetet med till exempel NRF-förband så torde en permanent politisk representation i Nordatlantiska rådet vara önskvärt i syfte att kunna påverka de strategiska besluten hur NATO planerar använda sina snabbinsatsförband. Ur både ett realistiskt och ett liberalistiskt perspektiv så är det önskvärt med en möjlighet att påverka policyn.

Beroende på vilket djup av samarbete man väljer så får de olika teorierna olika relevans men om Sverige har en ambition att utöva ett politiskt inflytande på NATO så är det politiska samarbetet mycket viktigt och borde förmodligen utökas ytterligare. Detta gör att variabeln ges både värde på den liberalistiska och realistiska sidan.

5.1.3. Territoriellt försvar

Att kunna hävda sin territoriella integritet är en grundbult i en nationalstat. För att kunna göra detta så krävs någon form av avskräckande och, i värsta fall, avvärjande styrka. Lite beroende på hur man väljer att betrakta Sveriges militära förmåga så är denna avsevärt lägre idag än i slutet på det kalla kriget. Sedan dess så har en mängd faktorer spelat in som gjort att Sverige idag enbart kan ställa upp ett begränsat försvar på en plats i högst en vecka. Denna förmåga är varken avskräckande eller avvärjande i en kompetent presumtiv motståndares ögon. Den enda presumtiva motståndaren Sverige har i sitt närområde är Ryssland och även om det i dagsläget inte finns något direkt motiv för ett angrepp på Sverige, eller någon av Sveriges grannar, så har Ryssland de senaste åren upprustat ordentligt och antagit en offensiv utrikespolitik som har visat sig i både Georgien 2008 och nu senast på Krim. Med anledning av detta så får man anta att Ryssland åtminstone har en förmåga att utgöra en risk för Sverige och detta bör ligga till grund för ett fungerande territoriellt försvar. Sverige har då två vägar att gå för att återuppbygga ett försvar som är relevant för uppgiften och inte bara ett verktyg för expeditionära uppgifter. Antingen så satsas ansevärliga resurser på att skapa ett försvar med

tillräcklig numerär och teknologisk nivå för att kunna möta ett angrepp av en kvalificerad motståndare. Detta kräver investeringar i miljardklassen redan nu och förmodligen ett ånyo reviderat personalförsörjningssystem. Anledningen till att försvaret skars ner till nuvarande nivåer var bland annat ekonomiska och även om dessa ekonomiska medel handlar om prioriteringar så är det inte troligt att Sverige kommer att kunna ställa upp ett försvar i den storleksordning som fanns i början på 1990-talet. Det andra alternativet är ett försvar i samarbete med andra. Detta är något som regeringen redan idag propagerar för men vilka som ska hjälpa oss och på vilket sätt är outtalat. Det har diskuterats om ett nordiskt försvarsförbund, som var aktuellt redan på 1940-talet, men som då föll på att NATO bildades. Idag råder ungefär samma förutsättningar. Norge och Danmark är NATO-medlemmar och har inget större intresse av ett nordiskt försvarsförbund vars största syfte skulle vara att göra Sverige till en del av NATO:s kollektiva försvar via bakvägen, utan fullvärdigt medlemskap i alliansen. NATO har förvisso identifierat handlingsfrihet i Östersjön som en viktig del för alliansen i och med Polen och Baltstaternas NATO-medlemskap men detta förändrar inte Sveriges roll eller ansvar i en eventuell konfliktsituation. Sant är att NATO kommer att ta ett större ansvar i regionen om inte Sveriges säkerhetspolitiska roll stärks men NATO:s och USA:s utspel om att Sverige inte kan påräkna militärt stöd utan ett medlemskap gör att Sverige förmodligen kommer att tvingas ta ett större ansvar för sitt eget försvar. Antingen genom en avsevärd ökning av den egna försvarsförmågan eller genom ett NATO-medlemskap. Vid ett ytterligare försämrat omvärldsläge där Ryssland spelar en stor roll så är det sannolikt att NATO:s intresse av ett militärt starkt Sverige återigen kommer öka. Situationen ser dock inte riktigt lika ut som under det kalla kriget. Med Polen och Baltikum som NATO-medlemmar så utgör inte längre Sverige en del av NATO:s nordflank, utan är snarare en neutral enklav i NATO:s norra område, som istället för ett viktigt lås för de norska Nordsjöhamnarna, istället utgör en begränsning i handlingsfrihet för NATO i planerandet av försvaret av norra Europa. Oavsett vilken väg som väljs så är territoriellt försvar starkt präglad av en realistisk tanke där ett land väljer att försvara sig själv och inte söker samarbetets väg. Detta innebär också att variabeln ges ett värde som realistisk.

5.1.4. Solidaritetsprincipen

Den tanke om solidaritet som regeringen uttryckt är i sig välmenande och relevant. Att ställa upp och försvara andra EU-länder eller våra nordiska grannar är självklart goda föresatser. Men för att något ska vara solidariskt så bör det finnas ett ömsesidigt åtagande. Idag är

Sveriges solidaritetsprincip helt ensidigt och med tanke på vilka EU-länder och nordiska grannar som man pratar om i deklARATIONEN så är huvuddelen av dessa NATO-medlemmar, Finland undantaget. Med NATO:s och USA:s kommentarer att Sverige inte kan påräkna något militärt stöd så innebär denna solidaritetsprincip att det är en ensidig förklaring att Sverige kan tänka sig att skicka trupp till ett annat EU eller NATO-land om detta efterfrågas men kan inte räkna med samma stöd tillbaka. Med tanke på det svenska försvarets numerär och därmed förmåga så kan man dessutom ifrågasätta trovärdigheten i hela principen. För att skicka trupp till ett angripet grannland så måste vi ha förband att avdela för uppgiften. Om ett grannland är angripet så finns risken att Sveriges territorium dras in i konflikten. Att då avdela våra knappa resurser till ett annat land verkar något obetänkt. Om man ändå väljer att göra detta så måste det ingå i en större plan för att logistiskt försörja enheterna, ledningsmässigt integrera dessa i värdlandets system och metoder samt ha en operativ plan. Eftersom åtagandet än så länge är ensidigt så är det inte heller troligt att det finns någon form av operationsplan för att varken skicka enheter eller, hos en eventuell mottagare, att ta emot och inkorporera dessa. Detta innebär att principen inte är solidarisk utan istället en risk för att bli utnyttjad och inte få något tillbaka. Även om detta förmodligen inte var vad som avsågs med solidaritetsprincipen så riskerar detta att bli effekten. En intressant konsekvens av denna princip, om den fungerar, är att den hade fungerat som en kollektiv försvarsallians med både EU och NATO-länder. Anledningen som brukar anföras till varför Sverige idag inte är medlem i NATO är just att man inte vill vara en del av NATO:s säkerhetsgarantier och kollektiva försvar eftersom detta begränsar Sveriges handlingsfrihet på den säkerhetspolitiska arenan. På vilket sätt solidaritetsprincipen skulle öka handlingsfriheten om den gett i princip samma garantier som ett NATO-medlemskap har jag inte kunnat utröna. För att agera djävulens advokat så skulle man kunna hävda att man omfattas av NATO:s kärnvapenparaply som formell medlem i NATO. Men om solidaritetsprincipen fungerar så hade samma vapenarsenal kunnat användas oavsett medlemstatus och därmed hade Sverige löpt samma risk att både utsättas för, som försvaras med, kärnvapen.

Som solidaritetsprincipen fungerar idag så är den liberalistisk, även om den har en ambition att fungera som realistisk. Vi är dock inte där än och variabeln får ett liberalistiskt värde.

5.1.5. Fredsbyggande

Detta avsnitt har två aspekter. Dels så menar jag med fredsbyggande den verksamheten som genomförs i t.ex. Afghanistan, och dels så avser jag den fredsbyggande, eller kanske snarare, konfliktförebyggande, arbete som ger fred och stabilitet i Europa.

Att i dagens värld genomföra någon form av internationell fredsbyggande operation utan att ha en fungerande logistikorganisation och en väloljad beslutsprocess, är i princip uteslutet. För Sveriges del så innebär det att inordna sig i NATO:s strukturer, och därmed under NATO:s flagg genomföra dessa insatser. Fördelarna med denna lösning är dels att insatsen och därmed den hjälpen man kan bidra med blir effektivare, och dels att Sverige ökar sina kontakter med NATO, blir mer interoperabel och utvecklar sin militära förmåga. Röster höjs i Sverige för att Sverige ska utöka sitt deltagande i operationer ledda av FN. (fn.se) Vad man då inte tar i beaktande är att FN under 1990-talet överlät ledningen för insatsen i Bosnien till NATO, därför att FN inte hade kapacitet och förmåga att leda och samordna en insats av den typ och omfattning. Detta blev sedan norm och under insatserna i Kosovo och Afghanistan så erhöll NATO uppgiften att leda dessa. Det minskade deltagandet i av FN ledda insatser beror således inte på att man valt att delta i NATO-ledda insatser istället, utan av avsaknad av kvalificerade FN-ledda insatser. Deltagandet i av NATO ledda insatser är således en förutsättning för att kunna genomföra en kvalificerad insats med resultat. För att delta i NATO-insatser krävs dock inget NATO-medlemskap, utan nuvarande partnerskap räcker. Att delta i NATO-insatser gör också att omvärlden kommer att betrakta oss som en integrerad partner till NATO och oavsett om vi är en formell medlem eller inte så riskerar vi att betraktas som just det oavsett vilka signaler vi avser att sända.

Det fredsbyggande arbetet i Sveriges närområde blir något mer komplext. Beroende på vilket perspektiv man anlägger så kan de samövningar med NATO som genomförs i t.ex. Östersjön verka både konfliktdämpande och provocerande. För Ryssland, som av tradition betraktat NATO med misstänksamhet så kan Sveriges samarbete med alliansen ses som en operationell förberedelse för en eventuell konflikt i norra Europa. Oavsett NATO:s utspel om att Sverige inte kan räkna med NATO:s hjälp i en konflikt så ger ändå övningsverksamheten en fingervisning om att Sverige och NATO kan, och är beredda att, genomföra operationer tillsammans i Östersjön. Dessa signaler kan uppfattas som avskräckande för Ryssland som då väljer att förhålla sig passivt i Östersjöregionen. Men det kan också uppfattas som provokativt, och i kombination med att Sverige står utan säkerhetsgarantier och med ett mycket begränsat försvar, göra att Ryssland istället väljer att utnyttja det säkerhetspolitiska

vakuumet som nu råder, att utsätta Sverige för påtryckningar. Om Sverige istället skulle omfattas av NATO:s kollektiva säkerhet, i form av NATO-medlem, så minskar sannolikt risken att Ryssland skulle utsätta Sverige för påtryckningar direkt. Dock så är då Sverige en del av alliansen och skulle en konflikt uppstå så är Sverige en del av den direkt. Det är dock inte troligt att Sverige skulle stå utanför en konflikt i Europa helt och hållet oavsett medlemskap eller inte. Inte minst solidaritetsprincipen är ett tecken på detta.

Eftersom Sverige idag står utanför det gemensamma försvaret och samarbetet med NATO främst sker inom ramen för PFP så klassas variabeln som liberalistisk. Även om viss samarbete och samövning skett som kan tolkas som en förberedelse till ett gemensamt försvar så är det inte detta som är den bärande tanken. I så fall så hade Sverige redan varit medlem.

5.1.6. Ekonomiska aspekter

Som redan antytts så skulle det krävas ansevärd summor för att kunna bygga upp ett svenskt försvar till en nivå som gör att vi som alliansfria kan verka både avskräckande och ha en förmåga att faktiskt avvärja en aggression. Sverige lägger idag ca 1,3% av BNP på försvarsutgifter. Om den dessutom inte ökar fram till 2015 så riskerar den att sjunka ytterligare, ner till ca 1% av BNP (Nordlund & Åkerström, 2012, s. 63). Försvarsberedningen föreslog förvisso i sin rapport i maj 2014 ett ekonomiskt påslag om 5,5 miljarder årligen, men inte förrän 2019. (Departementsserien [Ds] 2014:20, s. 52). Dessa siffror antyder att Sveriges försvar inte kommer att förstärkas i någon större omfattning förrän i slutet av decenniet och därmed troligen inte få någon operativ effekt förrän dessa förstärkningar får något genomslag i verksamheten. Av erfarenhet så kan man uppskatta att denna effekt tar mellan fem och tio år att nå ut på grund av anskaffning av ny materiel, utbildning och träning. Oavsett när en ekonomisk förstärkning genomförs så är det således ett projekt som kommer att ta lång tid att genomdriva men i gengäld så kommer Sverige förhoppningsvis att ha en egen stabil säkerhetspolitisk grund att stå på.

Alternativet till att återuppbygga ett trovärdigt försvar kan vara att bli fullvärdig medlem i NATO. Sverige skulle då inte behöva bygga upp ett fullt lika stort försvar som man behöver göra ensam eftersom resurser kan delas mellan allierade och man kan räkna med hjälp utifrån. Det är dock inte fullt så enkelt att enbart gå med i en allians därför att man inte vill bära kostnaderna för sitt försvar. NATO ställer ett ekonomiskt mål på sina medlemmar som innebär att de ska avsätta två procent av sin respektive BNP för att finansiera det kollektiva försvaret. Även om det inte är särskilt många av medlemmarna som i dagsläget kommer upp

till de önskvärda två procenten så finns det åtminstone ett uttalat mål (Appathurai, 2005). Ett mål som Sverige dessutom verkar vara mycket långt ifrån, både ekonomiskt och tidsmässigt. En fråga som man då måste ställa är hur intressant medlem Sverige kommer att vara om man uppfattas som man åker snålskjuts på övriga betalande medlemmar.

Som variabel så väljer jag att placera de ekonomiska aspekterna på den liberalistiska sidan. Orsaken är att de effekter som Sveriges val av ekonomisk politik ger på säkerhetspolitiken främjar med de variabler som ovan klassats som liberalistiska.

5.2. Analysschema

Nedan presenteras resultatet av analysen av variablerna i analyschemat

Variabel/Teori	Realism	Liberalism
Militär samarbete		X
Politiskt samarbete	X	X
Territoriellt försvar	X	
Solidaritetsprincipen		X
Fredsbyggande		X
Ekonomiska aspekter		X
Summa	2	5

Figur 2: Analysschema

Schemat visar på ett tydligt sätt att resultatet, efter polariseringen av variablerna, är Liberalistisk.

6. Slutsatser

Efter uppställning och resonemang kring de tidigare identifierade variablerna så blir det tydligt utifrån mitt analyschema och min tolkning, att det är främst liberalistiska utgångspunkter som variablerna vilar på. Detta förklarar till del Sveriges vägval att stå utanför en allians och samtidigt reducera det egna försvaret.

Vad gäller det militära samarbetet, territoriellt försvar exkluderat, så verkar det inte spela någon större roll om Sverige är medlemmar eller inte. Några tekniska detaljer kan skilja, men inget som på ett avgörande sätt påverkar samarbetet. Vill man spetsa till argumentationen så skulle man kunna säga att Sverige har möjligheten att plocka russin ur kakan och dra nytta av NATO:s erfarenheter och metoder utan att betala medlemsavgiften.

På politisk nivå har Sverige redan ett visst inflytande och med nuvarande engagemang så kan detta räcka. Skulle engagemanget bli djupare utan att Sverige får mer politiskt inflytande så blir läget ett annat. Jag har svårt att se att man kan förbinda sig mer på militär nivå utan att få avgörande mer politiskt inflytande över NATO:s processer.

Effekten på det territoriella försvaret är förmodligen det område där ett alliansmedlemskap skulle göra störst skillnad. Sveriges militära förmåga idag, jämfört med att ingå i en allians och därmed dra nytta av ett kollektivt skydd, skulle förbättras avsevärt på kort sikt. På lång sikt måste förmodligen Sverige ändå rusta upp sitt försvar mer substantiellt, men då skulle Sverige också kunna bidra mer till alliansens arbete.

Den i Sverige politiskt omhuldade solidaritetsprincipen är idag enbart en papperstiger. Den är och förblir ensidig tills NATO eventuellt skulle ändra sig. Skulle Sverige gå med i NATO, blir principen självklar som en del i säkerhetsgemenskapen och den kollektiva säkerheten. Först då får solidaritetsprincipen legitimitet.

Variabeln fredsbyggande är den svåraste att bedöma. Å ena sidan så skulle det ske en reel höjning av Sveriges militära säkerhet vid ett medlemskap. Fast å andra sidan så riskerar ett medlemskap att försämra förhållandet till Ryssland. Men om Ryssland är den enda potentiella motståndaren i närområdet så är det just därför Sverige skulle gå med i NATO, vilket i så fall skulle uppväga det försämrade förhållandet.

Slutligen de ekonomiska aspekterna. Huvuddelen av all politik idag tenderar att kokas er till kronor och ören. Som antytts tidigare så står Sverige inför ekonomiska kostnader vilken väg man än väljer. På kort sikt så är dock ett medlemskap i NATO billigare än att stå ensam med alla kostnader för att bygga upp ett trovärdigt försvar. Detta beror dock på vilket tidsperspektiv man väljer att anlägga. Troligast är dock att man prioriterar att en mindre

kostnad nu för att få en förhållandevis stor effekt och kan ha en längre investeringsperiod för att bygga upp sin grundplatta istället för att tvingas investera mycket under kort tid.

Även om Sveriges tidigare förhållande till NATO inte är en egentlig del av den frågeställning som jag har formulerat, så är detta ändå en viktig del. Både för att det till del förklara varför Sverige står utanför alliansen idag och för att de kognitiva resterna av den dogm som inpräntades och utgjorde grunden för Sveriges neutralitet under det kalla kriget, utgör en stor orsak till varför Sverige inte är medlem. Ett tydligt, och kanske avgörande exempel har framkommit i arbetet, och om man studerar Sveriges samarbete med NATO så får man intrycket att allt är tillåtet, inklusive ömsesidiga säkerhetsgarantier, bara vi inte sätter etiketten NATO på det. Detta är inget rationellt sätt att varken behandla alliansfriheten eller NATO och således så kan Sveriges alliansfrihet ifrågasättas. Inställningen blir dock mer logisk om man tar hänsyn till att den säkerhetspolitiska doktrinen i huvudsak bygger på liberalism och därmed samarbete. Med en grundinställning att man genom dialog och samarbete kan få samma effekter som ett kollektivt försvarssamarbete med realistisk grund så är valet självklart. Frågan är dock om detta är ett fungerande val om de potentiella motståndarna väljer att ha en realistisk utgångspunkt och därigenom inte spela efter samma regler som Sverige.

Sammanfattningsvis och avslutande så har Ryssland redan vid två tillfällen de senaste åren visat att de inte respekterar andra nationers suveränitet. Om Sverige vill öka sin nationella säkerhet så bör detta göras tillsammans med andra. Den eventuellt provokativa effekt ett svenskt NATO-medlemskap skulle kunna utgöra uppvägs av den markant ökade försvarsförmåga som ett medlemskap medför. Den provokativa effekten är förmodligen redan ett faktum i och med samövningar, och insatser, med NATO.

7. Källförteckning

- Agrell, W. (14 februari, 2014). Alliansfrihet och neutralitet. *Säkerhetspolitik.se*. Hämtad 29 juni 2014 från: <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Svensk-sakerhet/Alliansfrihet-och-neutralitet/>
- Allied Command Transformation (act). (6 april 2014). *A Common Playing Ground*. Hämtad 14 juli från: <http://www.act.nato.int/article-2014-1-12>
- Appathurai, J. (23 juni, 2005). Video background briefing. *NATO.int*. Hämtad 29 juni 2014 från: http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_21806.htm?selectedLocale=en
- Badersten, Björn, 2006. *Normativ Metod – Att studera det önskvärda*. Lund: Studentlitteratur.
- Beckman, Ludvig, 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus Förlag.
- Bolin, G. (20 mars, 2003). Irakkriget 2003-2009, Kriget splittrar tyska politikerna. *Sveriges Radio*. Hämtad från: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=702&artikel=202679>
- Buzan, B. Waever, O. 2003. *Regions and Powers : The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dunne, T. Kurki, M. Smith, S. ed. 2010. *International relations theories – discipline and diversity*. Oxford: Oxford University Press
- Edström H, Haaland, J.M. Petersson, M. ed. 2011. *NATO: The Power of Partnerships*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- FN-förbundet. (4 juli 2014). *FN-förbundet i Almedalen: Framtidens svenska militära fredsinsatser*. Hämtad 13 juli från: <http://www.fn.se/press/nyheter/fn-forbundet-i-almedalen-framtidens-svenska-militara-fredsinsatser/>
- Försvarsdepartementet 1. (28 november, 2013). Regeringen har beslutat om svenskt bidrag till Nato Response Force 2014-2015. *Regeringskansliet*. Hämtad 28 juni 2014 från: <http://www.regeringen.se/sb/d/119/a/229438>
- Försvarsdepartementet 2.(15 maj, 2014). Försvaret av Sverige - Starkare försvar för en osäker tid. Ds 2014:20. *Regeringskansliet*. Hämtad 29 juni 2014 från: <http://www.regeringen.se/sb/d/18692/a/240414>
- Försvarsutskottet. (14 april, 1993). *Yttrande 1993/94:FöU7 Sverige och Partnerskap för fred*. Sveriges Riksdag. Hämtad 28 juni 2014 från: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Yttranden/Sverige-och-Partnerskap-for-fr_GH05F%C3%B6U7/
- Hollis, Martin, 2013. *The philosophy of social science*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holmström, M. (14 mars, 2014) Sverige bör gå med i NATO. *Svenska Dagbladet*. Hämtad

från: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/sverige-bor-ga-med-i-nato_3503272.svd

Kuglin, F.A.; J. Hook (2002). *Building, Leading, and Managing Strategic Alliances: How to Work Effectively and Profitably With Partner Companies*. American Management Association.

NATO.int. (n.d). *History of NATO*. Hämtat 28 juni 2014 från: <http://www.nato.int/history/index.html>

Nordlund, P. Åkerström, J. (oktober, 2012). Försvarsutgifter i budgetkrisens spår – en försvarsekonomisk omvärldsanalys. *Totalförsvarets Forskningsinstitut, FOI*. Hämtad 29 juni 2014 från: http://www.foi.se/ReportFiles/foir_3508.pdf

Rasmusen, A, F. (14 februari, 2013). "NATO and Sweden: Strong partners in support of the United Nations" Tal av Anders Fogh Rasmusen NATO:s Genralsekreterare i Sälen – 14 Januari 2013. Hämtad från: <http://www.folkochforsvar.se/index.php/rikskonferensen.html>

Regeringskansliet. (20 november, 2013). Sveriges Säkerhetspolitik. *Regeringskansliet*. Hämtad 28 juni 2014 från: <http://www.regeringen.se/sb/d/525>

Sweden abroad. (n.d.). Sveriges samarbete med NATO. Hämtad 28 juni 2014 från: <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Nato/Sverige--PFP/Sveriges-samarbete-med-Nato-sys1/>

Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber.

Webber, M. Sperling, J. Smith M.A. 2012. *NATO's Post-Cold War Trajectory Decline or Regeneration?* Hampshire: Palgrave Macmillan.